

Божок Наталія Олексіївна

Власенко Людмила Василівна

Сушко Інна Анатолівна

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА НАВЧАННЯ ЧИТАННЯ НА ЗАНЯТТЯХ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Проблема читання не є новою у психолого-педагогічній літературі, однак залишається актуальною через багатогранність самого процесу читання, психологічних особливостей тексту, індивідуальних і стильових особливостей читача.

Проблемі читання присвячені наукові праці М.П.Дворжецької, Т.М. Дрідзе, М.І. Жинкіна, І.А. Зимньої, З.І. Кличнікової, Л.П.Ковтун, О.О. Леонтєва, М.В. Ляховицького, А.А. Мироліובה, Н.Ф. Неволіна, Т.А.Смирнова, О.Н. Соколова, С.К. Фоломкіної, Н.В. Чепелевої та ін., котрі розглядають читання, передусім, як процес отримання інформації. Їх підхід до навчання читанню базується на формуванні цілеспрямованої діяльності читача щодо отримання інформації із тексту (А.Н.Леонтєв, С.Д.Рубінштейн). Значна увага приділяється діалогічності процесу читання (Н.В.Чепелева), двоякості роботи думки читача іншомовного тексту, надається важливе значення імовірнісному прогнозуванню, визначається зв'язок між швидкістю читання і процесом розуміння. Відзначається роль читання у процесі оволодіння іноземною мовою, тому що розмовні навички, які не підтримуються читанням, втрачаються, як правило, впродовж двох років, а також зважаючи на те, що навички читання забезпечують можливості оперування інформацією, отриманою із тексту. Без оволодіння таким видом мовленнєвої діяльності, як читання, застосування іноземної мови у середовищі рідної мови є обмеженим, тому читання іншомовного тексту слід розглядати як засіб отримання інформації, підвищення рівня оволодіння мовою, удосконалення самого процесу читання, подальшого формування інших видів мовленнєвої діяльності.

Теоретичними та практичними розробками психології читання займалися: В.А. Артемов, Б.В. Беляєв, Л.С. Виготський, Т.М. Дрідзе, Н.І. Жинкін, І.А. Зимняя, З.І. Кличнікова, Г.С. Костюк, А.А. Леонтєв, Л.Н. Леонтєв, І.Ф.

Неволін, П.А. Смірнов, А.Н. Соколов, Н.В. Чепелева, А.Л. Ярбус та ін. Виділяється специфіка і багатогранність процесу читання.

Дослідники розглядають читання як процес, що складається з низки послідовних, тісно взаємопов'язаних елементів. Механізми цього процесу були предметом досліджень З.І. Кличнікової, А.Н. Леонтєва, Б.В. Беляєва, І.Р. Зимньої та ін. Виявлено, що вони утворюються паралельно з напрацюваннями вимови на мовленнєвому матеріалі, який постійно ускладнюється з урахуванням можливих порушень на різних рівнях: складу слова, синтагми, фрази. Значну роль у процесі читання відіграють психофізіологічні чинники: усталені звуко-буквенні асоціації, значне поле читання, мінімальна кількість регресивних рухів очей, точність прогнозування, розвинена внутрішня артикуляція, темп та наявність пауз між смисловими групами. Оволодіння механізмом читання означає таке читання, коли читач може розкрити задум автора при інтуїтивному сприйманні мовленнєвої форми (З.І.Кличнікова).

Значна увага дослідників приділяється техніці та швидкості читання. Відомо, що продуктивність будь-якої діяльності визначається кількістю виконаної роботи за відповідний проміжок часу (Л.С.Виготський). Однак єдиної точки зору щодо зв'язку швидкості з продуктивністю читання у дослідників немає.

Науковці підкреслюють необхідність формування операцій читання як процесу розумової діяльності переробки інформації та виділяють роль читання у самостійному оволодінні інформацією і орієнтуванні в інформаційних потоках (І.Ф. Неволін).

У багатьох роботах надається значення функціонуванню внутрішнього мовлення, підкреслюється, що розуміння тексту великою мірою залежить від

безпосереднього зв'язку внутрішнього мовлення з мисленням. У дослідженнях проблеми читання особлива увага приділяється лінгво-психологічним особливостям тексту, проблемі його розуміння (О.С. Ахманова, Б.В. Беляєв, І.М. Берман, В.А. Бухбіндер, М.Л. Вайсбурд, А.А. Вейзе, Н.В. Витт, І.Р. Гальперін, Т.М. Дридзе, М.І. Жинкін, І.А. Зимняя, О.М. Корніяка, О.О.

Леонт'єв, Н.Н. Сметаннікова, Н.В. Чепелєва та ін.). Текст є об'єктом читання і характеризується як багаторівневе утворення, що включає предметно-денотативний та смисловий рівні засобів і способів вираження його предмета, розпредмечування якого відбувається через смислові категорії. Позитивним результатом такого осмислення є розуміння, а негативним – нерозуміння. Розуміння є результатом осмислення, а осмислення залежить від смислоорганізованості тексту.

Хоча проблема читання і не нова у психолого-педагогічній науці, однак не вирішеними залишаються багато питань, передусім пов'язаних з індивідуальними особливостями читача, їх впливом на ефективність сприймання та розуміння тексту.

Оволодіння іноземними мовами є необхідною умовою ефективності професійної підготовки спеціаліста будь-якого профілю, а також підвищення загального рівня розвитку особистості, оскільки знання іноземних мов відкриває широкий доступ до засобів наукової інформації, дає можливість ознайомлюватися з досягненнями світової науки, здійснювати дружні та економічні стосунки з представниками іноземних держав. Значне місце у вивченні іноземних мов відводиться умінню вільно читати іншомовну літературу з метою отримання різноманітної інформації, а особливо наукової.

Це соціальне замовлення вимагає розробки ефективних методик навчання іноземної мови, у тому числі, читання іншомовних текстів, пошуку нових технологій і методів роботи, вивчення індивідуальних способів здійснення читацької діяльності. Отримання інформації у процесі читання пов'язане з умінням читача декодувати нові символи, здійснювати операції

структурування і переструктурування тексту, визначати його концепт.

Вирішення цих завдань ускладнюється, якщо вивчення мови відбувається у дорослому віці і вимагає особливих зусиль у подоланні труднощів, які виникають на різних етапах навчання.